

מסורת הש"ס

(א) מנחות סו: פ"ט, ט (ס"ט);
(ב) כריתות יב: ד (ד) (ש"ד ודף
ח. לעיל ע"פ: ק"ג); (ג) לעיל
ק"ד: כריתות ח: יט; (ד) (לעיל
ע"ג); (ה) (תוספתא פ"ה);
(ו) א"ל פלוג' אשכנז אורי
שמונה חמשים. ס"ח ר"ל;
(ז) ז"ל ד"ה.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והמלה וכו'
חייב כדפריש' במתניתין;
(ב) במשנה שמי בתי נירין
בנירין: (ז) ב"י בסוף
שיעור שתי חוטין: (ד) שם
ג' חמין מירין האורג פ"ה;
ואת' י' נמקט: (ה) שם אחר
א"י תמי' בבב' גירל:
(ו) רש"י ד"ה ובסוף וכו'
ב' חוטין של ערב חייב:
(ז) ד"ה ואל מניין וכו' תנן
לחז' המס:

גליון הש"ס

נמ' קדושים אבהו. ע"פ
מדרש ממדבר דכ' ר"פ
מסעי על ספוק נחת כלל
עמין: שם א"ל להאי גיסא.
פסחים ק"ק ע"ה ב"י מנ
ע"כ:

מוסף רש"י

יראה ראתה נטתה. כשכיל
שהדק' לגנדי, לומר לנאמני
והקניטני (ממדר כ"ב).
הכותב שתי אותיות. הוא
מלאכה כשנח' (כריתות יב).
אין ידיעה לחצי שיעור.
אלל חצי שיעור ודע' אל
הוא ידיעה ללוק'. דלס חל
ואל חצי שיעור מלטרין
(שם). אחת על האריג. חל
מוסף הוא על האריג שיעור
חלמ'. דמלטרין ע"ה השל
(דקמן ק"ה). והקורע על
מנת לחפור. פעמים שהקב
עגול וא"ל יסול לתפוח יפה
אלל חל קורע. אלל קורע
של לחפור לא חל נמשק
(שע"ל ע"ג).

רבינו חננאל

ועלתה בידו ב' חייב.
והתניא פטור, ושנין ברביעי
ויוצא. פ"י כגון צריך לכתוב
ט"ל, ומד' הרוטל לא
הדיקין בו (הצלע) [הצלע]
האחרון ונמצא כאלו פה, אי
בעי ויוצא כדי שיתרוא צורת
האותיות פטור, שיעורין
אינה כותבה, ואם א"ל
חייב, ודוקא שצריך פו
בענין שכתבו, נוטריקון
הוא לשון יון, וסופר
המלכיים והתשרים שלהן ש
להן כתב שקורין אותו
נוטריקון, ואומר המלך
לסופר כתוב כגון תופס
המלך מסדר לפניו בפיו
הסופר כותב מפיו מילי
שמשמש כתב בנשיטה
אחת כותב מגילה, וזהו
נוטריקון. יש מי שאוכל
חצי זית חלב בשגנה ונודע
לו וחזר ונעלם ממנו ונאכל
חצי זית אחת, רבן גמליאל
אומר אין ידיעה לחצי
שיעור וכאלו השיעור כולו
בשגנה אכלו חייב חטאת,
[והכמין] פטורין.
הדרן עלך הבונה
פרק שלשה עשר:
רבי אליעזר אומר אורג
על החתילה ואורג
על האריג חייב. בכלל גדול
תנן סתמא האורג ב' חוטין,
ולא שניין בין בתחילה בין
בראש הבגד ובין בסופו ע"ג
אריג שהוא אורג מאתמול,
וכך הלכה כחכמים. וז'

ועלו בידו ששים. היינו נמי מתכוין לכתוב ח' וכתב שני ויניין:
הא. דתנן פטור: דבעי ויוני. שעדיין כריכות ראשי הייניין לויין
בתגין שלהן שהיוניין כריכות ג' ויונין ימין ושמאל ולמעלה כדלמרינן
במנחות (דף ע"ט): מלך נפסיד. נשיא אלהים אחת (בראשית כג):
אנכי. מדלל אומר אני: אלא נפשי.
אני בעצמי: אמירה. שהיא נעמיה:
כרמל. גבי מנחת העומר כתיב גרש
כרמל שמציאה כשהיא למה צעד
שהזרע נפוח והכר של קש מלא
הימנו: ברתנ' אחס שחרים ואחס
בין הערבים. כיון דהו"ל שהות
ציתים כדי לידע הוה ליה כשמי
העלמות: גב' י"ש ידיעה לחצי
שיעור. לחלק כדי שלא יטרף עמו
חצי האחר:

הדרן עלך הבונה

רבי אליעזר. ח' אחת לפרושי שיעור
אורג שמונה צלכות מלאכות
(לעיל דף ע"ג). דתנן ההם שני חוטין:
בפחילה. חל וז' תחלת אריגתו של
גגד: ואחס על האריג. חל מוסף
הוא על האריג שיעור צלחת
למלטרין ע"ה השל: כמי נירין.
שנתן ב' חוטין של שמי צנירה שקורין
לני"ש: בניין וצקירוס. מפרש
בגמרא: צנפה וצנברה. הנך לאו
נירין ממש אלל משרשר ומרכיב חוט
א' [של ערב] צנמי מלמטה ואחד
מלמעלה ומעמיד השמי בהן תתקנו:
גב' י"ש אחר ר' יצחק פני. מתני'
הכי ר"א אומר האורג ב' חוטין
בתחלה ולא פליג ר"א ארבען אלל
צאחד על האריג: לפאי גיסא. אלימי
ג' ולא ב' משום דשנים סמרי
למנות עוביין אינן נדבקים יפה זה
זה וקטיני צננים מניחין: ואמרי
לוידיע. דבר הנראה הוא אלל
קטיני צננים פטור: וצנפה ב'
חוטין צרוח ג' כמי נירין. יש
שאורגין קטיני [הגגד] השפה צלוקר
הגגד כולו מין אחר של [שתי]
וצרוח צרוח הגגד כשיעור שלשה
כמי נירין והאורג צו שני חוטין ו'
חייב: למה זה דומה. כלומר להכי
מניחין צאריג קצר כי ה"ל ולא אמרי
כלל רוח צרוח הסק דמלמעלה צנמי
צלוקר צלמלע הגגד: דומה לאורג
צללוק קטן. חגורה קצרה שאינה
רחבה יותר משלשה כמי נירין: על
הגג. אריג הרבה: על האריג.
תחלת הגגד שאורגין צו ערב ממין
אחר לאריג: וצנפה. לאורך השמי
כולו עושין אותו: פסחי צנמי גירל
שמי צנמי גירל. פ' פעמים מרכיב למות של
ואחס צנירה. ופעם שלישית מרכיבו על
חוט הנירל שקורין לני"ש המורכב על
הקנה: מלוצינא. צירעת גרדין
האורגין בגגל הוא וקורין למי"ש ואלל
צמקוס הקנה העולה ויורד ציריעת
אריגת נשים שקורין פרי"ש: חל פנינא
לוי צנמס מלאכות. ולמה ל' למימדר
ולממנייה הכא האילן ולא לפרושי
זה מידי אחת. צלמלל אורג משום

הבונה פרק שנים עשר שבת

קה.

והתניא פטור. אין נראה לר"י לגרוס והתניא דלמאי לא
הוה פריך ממנתי"א ומיהו איכא למימר דממנתי"א לא
קשיא ליה מדקמתי וכתב שני ויניין ולא נקט ב' אומיות אחרות דלא
צעי ויוני משמע דמשום זיון פטור ליה אלל מצרייתא דקמתי סתמא
פריך שפיר אלל קשה דלי צרייתא
היא חל דפריך מינה אמאי נקט
נמכין לכתוב אות אחת ועלו צידו
שמים אפי' נמכין לאותן שמים שכתב
וכתבן כלל זיון פטור כיון דמוקמי לה
דבעי ויוני דהא צרייתא לא קמתי
וכתב שני ויניין דטובל לומר דלמי
לאשמעינן חל כתב שמי אומיות
אחרות דלא צעי זיון חייב דפרישמי (א)
בממנתי"א לך נראה דממנתי"א פריך
וגרסינן והתנן:

רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי
שיעור. נראה דע"פ (ד) דרש"ג
משום דכתיב או הודע אליו חטאתו
ידעת חטאתו הוא דשמה ידיעה אלל
ידיעה ללא חטאת לוא שמה ידיעה:
ורבנן סברי יש ידיעה לחצי ב'.
פירש צוקוט' חל דנקט
אות אחת שחירת ואחת בין הערבים
כיון דהוי שהות צננים כדי לידע
חשיב כשמי העלמות ואין נראה חל
דהוי ליה לפרש שיעור שהות ועוד
דלמר לעיל כתב אות אחת צניפרי
ואות אחת צנצניל חייב אפי'
דמסממא יש שהות כדי לידע ונראה
דמיירי שדע צננים ואחת שחירת
ואחת ערבים נקט לרבותא דלף על
גז דיש ע"ה ידיעה הפסק ושהות
גדול צננים מחייב ר"ג:

הדרן עלך הבונה

האורג. אומר ר"י דה"ג וחס"א
צין בתחלה צין צוקר צין צוקר
ול"ג צין צלמלע צין צוקר דל"ח הוה
משמע צוקר הגגד ממש והתם אפי'
רצנן מודו דחייב אפילו צלחת
כדלמרינן סוף פרק הבונה (לעיל דף
ק"ד): אלל חל לא גרסינן צלמלע חלמי
שפיר דצוקר לא צוקר ממש קלמרי:
הכל

קשיא הא באלמי הא בקטיני אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא
אמרי לה להאי גיסא אלימי תלתא לא סתרי תרי סתרי קטיני תרי נמי לא סתרי
ואמרי לה להאי גיסא קטיני תלתא ידיע תרי לא ידיע' אלימי תרי נמי ידיע'
תניא האורג ג' חוטין בתחילה ואחד על האריג חייב והכמין אומרים בין
בתחילה בין בסוף שיעורין (א) ב' חוטין ובשפה ב' חוטין ברוחב ג' בתי נירין הא
למה זה דומה לאורג צללוק קטן ב' חוטין ברוחב ג' בתי נירין והאורג (א) ג'
חוטין בתחילה ואחד על האריג חייב סתמא כר"א תניא אידך ח' האורג ב'
חוטין על הגס ועל האימרא חייב ר"א אומר אפילו אחד ובשפה שני חוטין
ברוחב שלשה בתי נירין חייב הא למה זה דומה לאורג צללוק קטן שני חוטין
על רוחב ג' בתי נירין והאורג ב' חוטין על הגס ועל האימרא חייב סתמא
כרבנן: העושה ב' בתי נירין כו': מאי [בנירין] אומר אביי תרתי בבתי (א) גירל
וחדא בנירל: בקירוס: מאי בקירוס אומר רב מצוביתא: והתופר ב' תפירות:
הא תנינא באבות מלאכות והתופר ב' תפירות משום דקבעי למיחנא סיפא
והקורע ע"מ לתפור ב' תפירות קתני נמי התופר והקורע הא נמי תנינא באבות
מלאכות אלא משום דקבעי למיחני סיפא הקורע בחמתו ועל מתו משום הכי
קתני [התופר שתי תפירות]: והקורע ע"מ לתפור שתי תפירות: היכי משכחת לה
דעברא

דעבדה

עוד אלא שאם ארג מאצל שפת הבגד האחת שהיא קרואה אל חשיאה שיעור ג' בתי נירין חייב, ואפי' שאינן מלא חסות
שדומה לאורג צללוק קטן. וציללוק זה (כמן) [כמן] אבנז הוא. אבל אם בתוך הבגד שלא מאצל השפה, ארג ב' חוטין או ג'
חוטין או יותר, אם ישנם ברחב מלא חסות חייב ואם לאו פטור. אבל האורג ב' חוטין ברוחב כל (ששן) [ששן] אפי' שאינן בג'
בתי נירין, על הגס, יושב מקום מוקדם מן גמא יונית, חוט אחד לכאן וחוט אחד לצדו, שבמצא (שמן) [כמן סימן], או על
האימרא שהוא [אל] ואלסרוא לשון ישמעאל, והוא מלשון חטובות אטון מצרים, דמרתמינן האמרת חטוב, שבמצא זה כמו
כותב וחייב. העושה ב' בתי נירין, פ"י, מכניס חוטי השתי בכירים שיעלה זה וירד זה, ורבא הערב ויחזור השתי יעלה התחתון וירד
העליון וירב הערב. קירוס, הוא מצוביתא. פ"י (מסנות) מסנות, אורגין אותה מן הסיב או מן חוטי צמר ומכירצא בהן, ומסנן בהן.

עין משפט
נר מצוה

ל"א א ב מ"י פ"י מהל'
שבת הלכה כ':
א ב מ"י פ"י מהל' שבת
הל' י"ז סנה לאין סה:
ב ד מ"י פ"י מהל' פו:
ג ה מ"י פ"י מהל' ט:
ד ו ש"ס הלכה י':
ה ז מ"י פ"י מהל' י"ז:

תורה אור השלם

1 ואל קראי עור את שמך
אברהם וזה שמך אברהם
ב יב אהרן גרים נתתיך:
בראשית ו' ז
2 אנכי י' אליהו אשר
דודאצתי מארץ עמון
במית עבדים לא ידעה לך
אלהים אחרים על פני:
שמות כ ב
3 ויאמר אלי מלאך י' על
מה הבית את אלתך זה
שלוש רגלים דעה אנכי
קראתי לך שן י' י'ט הדרין
במדרב כב לב
4 ואם תקריב מנחת
בבירים קלוי אביב קלוי
באש גרש כרמל תקריב
את מנחת בבדוקי:
ויקרא ב יד
5 וזהה עמך שמעני בן גר
לחזקתי מבירים והוא
קלני קללה נמצאת ביום
לכתי מנחם והוא ירד
לקראתי ויורדן ואשבע לו
בין לאמר אם אמתך
בך: מלכים א ב ח
6 ויאמר יהודה מה באמר
לאני מה נדבר ומה
נעשך האלהים מנא את
עון עבדך והנני עבדים
לאני גם אבנתי גם אשר
נמצא הנגבי עבדך:
בראשית מר טז

לעני רש"י

לצ"ש [לצ"ש]. א. ינר
(כמין עין) במתקן אריגה,
שבו השתי עובר.
לצ"א [ד"ה תרתי]
[פנינא]. א. גדר (קצה חוט
השתי, הנקשר לכוכב
העליון של הגול).
לצ"א [ד"ה ואחת].
ינר. לימיוש"ש
[פליאיש]. דושה
(במתקן הטווייה של
הכרבים). שר"א.
דושה (במתקן הטווייה
של הנשים).

מוסף תוספות

א. דקתני נמכין לכתוב
חיות וכתב שני ויניין
פטור. מוס' הל"ש. ב. יעלו
בידו שתי אותיות, מוס'
הל"ש. הוה משמע לן
שתי אותיות שלמות
בדיווי ובכל צורתם קאמר.
יניש"א. ג. ואפי' דחיתן
בתנתיא נמי דבעי לויני
ולא ינין ודומיא דמנתי.
יעי"א. ד. תימית עליה
קרבן. מוס' הל"ש. ה. כדי
הילוק מטבירא לצפורי
כי י"ב מיל היה
בנייה. מעי"א. ו. ארג
חוט אחד והשלימו לבגד,
חייב. נשי"א. דרבנן מודו
בלחשלים. מוס' הל"ש.
א. ואל... חוק מחוט
האחרון. מוס' הל"ש.

רבינו חננאל (תפשי)

הנאמנת רחבה כולה פחות
מסיט, אם היא צרה אפילו
ג' בתי נירין כלבד כמו
ציללוק קטן, אם ארג בו
ב' חוטין שבמצא אריגתו
מן השפה אל השפה, אפי'
שאין מלא חסות חייב. ולא
ע"פ שנין קרואה אל חשיאה שיעור ג' בתי נירין חייב, ואפי' שאינן מלא חסות
שדומה לאורג צללוק קטן. וציללוק זה (כמן) [כמן] אבנז הוא. אבל אם בתוך הבגד שלא מאצל השפה, ארג ב' חוטין או ג'
חוטין או יותר, אם ישנם ברחב מלא חסות חייב ואם לאו פטור. אבל האורג ב' חוטין ברוחב כל (ששן) [ששן] אפי' שאינן בג'
בתי נירין, על הגס, יושב מקום מוקדם מן גמא יונית, חוט אחד לכאן וחוט אחד לצדו, שבמצא (שמן) [כמן סימן], או על
האימרא שהוא [אל] ואלסרוא לשון ישמעאל, והוא מלשון חטובות אטון מצרים, דמרתמינן האמרת חטוב, שבמצא זה כמו
כותב וחייב. העושה ב' בתי נירין, פ"י, מכניס חוטי השתי בכירים שיעלה זה וירד זה, ורבא הערב ויחזור השתי יעלה התחתון וירד
העליון וירב הערב. קירוס, הוא מצוביתא. פ"י (מסנות) מסנות, אורגין אותה מן הסיב או מן חוטי צמר ומכירצא בהן, ומסנן בהן.